

De Chinese geneeskunde bestaat niet

In de Zhong Xin van april 2004 roept Jan Elferink, voorzitter van ZHONG, tot discussie op over het volgende onderwerp. ZHONG is een Vereniging voor Traditionele Chinese Geneeskunde. Een therapeut kan lid worden wanneer hij een opleiding heeft gevolgd die door ZHONG is erkend. Maar stel dat een therapeut een beroepsopleiding heeft gevolgd die niet direct is te relateren aan Traditionele Chinese Geneeskunde (TCG)?

In concreto verwijst Jan Elferink naar twee recent toegelaten leden die zich hebben toegeleigd op een bijzondere vorm van Japanse acupunctuur, Toyohari.¹ Deze twee ZHONG-leden werken anders, maar hebben toch ook een acupunctuurdiploma en zijn daarom toegelaten, aldus Elferink.

Daarmee is de discussie geopend: wat zijn de grenzen van het lidmaatschap van ZHONG? Of, om het misschien scherper te stellen, wat zijn eigenlijk de grenzen van ons vak? Bij deze een reactie onder het motto: een lans voor Japans.

Oude koek

Geneeskunde uit China kent een lange geschiedenis. Vaak wordt verwezen naar teksten uit het verleden, zoals de *Huang Di Nei Jing / The yellow emperor's canon of internal medicine* (1ste eeuw v.C.) of de *Nan Jing / Classic of difficult issues* (1ste eeuw n.C.). Keer op keer zijn deze klassieken ter hand genomen, opnieuw bestudeerd, getoetst, becommentarieerd en voorzien van nieuwe inzichten. Soms was het niveau van beroepsuitoefening hoog, soms werd er neergekeken op het vak. In andere tijden was Chinese geneeskunde op sterven na dood, getuigde juist weer van een ongelofelijke vitaliteit, of moesten beroepsuitoefenaars politieke stormen doorstaan.

De huidige vorm van geneeskunde uit China is een compilatie uit het verleden en verenigt daarbij zeer uiteenlopende tradities. In de zeventiger jaren van de vorige eeuw is er sprake van toenemende belangstelling vanuit het Westen. En ook in het Westen evolueert geneeskunde uit China verder: wij hebben onze eigen filosofische achtergrond en wereldbeeld, opvattingen over gezondheid en ziekte, leven en dood, en onze eigen verwachtingen en hoop. De vorm van geneeskunde uit China is hier bekend onder de naam TCG. TCG is een hybride kunstwerk dat gaandeweg zijn vorm heeft gekregen en ongetwijfeld verder zal veranderen. En daarmee toont geneeskunde uit China in essentie de basis van de filosofie van het daoïsme: haar aanpassingsvermogen aan wisselende omstandigheden.

Niet stilstaan

De Chinese Geneeskunde bestaat niet. Meerdere Chinese geneeskundes bestaan wel. Traditionele Chinese Geneeskunde is daar één van. De beoefening ervan in China is echter weer anders dan in Europa, de U.S.A. of Australië. Wat verenigt dan alle verschillende vormen van deze soort geneeskunde? De herkomst uit China is een belangrijk gegeven. Er is altijd een gezamenlijke basis in de filosofie van het daoïsme, de theorie van yin-yang, het concept van qi, de wuxing en de bestudering van klassieke teksten. Traditie kan niet stilstaan. Eerst door verandering onstaat leven. Oud moet vernieuwen. Dit zijn de eerste grove begrenzingen van het vak.

In Japan is het niet anders gegaan met geneeskunde uit China. Vanaf de 6de eeuw n.C. zijn er contacten geweest tussen China en Japan die wisselend waren van intensiteit. Dit heeft er voor gezorgd dat er in Japan zeer eigen vormen van acupunctuur, moxibustie en massage zijn ontstaan. In Japan zijn bijvoorbeeld de activiteiten van acupunctuur en moxibustie gescheiden in aparte professies. Er zijn therapeuten die zich hebben gespecialiseerd in bloodletting. Allen nemen ze bovengenoemde grove begrenzingen van het vak in acht: de filosofie van het daoïsme, de theorie van yin-yang, het concept van qi, de wuxing en de bestudering van klassieke teksten.

Nieuwe traditie

Ook in Japan is na de Tweede Wereld Oorlog een nieuwe zoektocht geweest naar de tradities van de geneeskunde. Kodo Fukushima (1910-1995) is daarvan een belangrijke exponent. Tegen zijn wil moest hij dienst nemen in het Japanse leger in 1940. Fukushima raakte gewond en werd blind. Na zijn terugkeer in Tokio volgde hij een acupunctuuropleiding

die was gebaseerd op Westerse geneeskunde. Fukushima zocht een eigen richting in de acupunctuur met een studiegroep van blinden. Zij legden zich toe op meridiaantherapie en vonden gaandeweg een eigen vorm, Toyohari, waarvan de kern krachtig is samen te vatten in: "Less is more".

Binnen Toyohari is tactiele vaardigheid bijzonder hoog ontwikkeld. In de diagnostiek, puntkeuze en localisatie wordt getrouw gebruik gemaakt van klassieke concepten. Met name de *Nan Jing / Classic of difficult issues* is bron van inspiratie geweest voor de theorievorming. Vanaf de 70er jaren in de vorige eeuw nam de belangstelling voor deze vorm van acupunctuur toe door niet-blinden en niet-Japanners. De betrekkelijk eenvoudig te begrijpen theorie, de nadruk op de praktische kanten van het polsvoelen, het subtiel beïnvloeden van qi met sophisticated naaldtechnieken die niet invasief zijn, dragen bij aan de populariteit van Toyohari.ⁱⁱ De Toyohari Association kent afsplitsingen in de U.S.A., Australië en Europa (Engeland, Duitsland en Nederland) waar therapeuten tijdens regelmatige bijeenkomsten onderzoek doen en oefenen. Zo wordt er voortdurend gewerkt aan het gemeenschappelijk verhogen van kennis en vaardigheid en worden de uitersten van deze meridiaantherapie verkend.

Toyohari is de vorm van acupunctuur waarbinnen de twee toegelaten therapeuten werken. Niet direct TCG, wel nieuw en toch ook oud. Jan Elferink stelt in zijn bijdrage de vraag of ZHONG de naam moet veranderen in Nederlandse Vereniging voor Oriëntaalse Geneeswijzen. Met in achtneming van bovengenoemde grove begrenzingen van het vak is een verruiming van de definiëring van het begrip TCG mogelijk en wenselijk. Wat de uiteindelijke naam zal zijn, valt te bezien. "Toyohari" betekent overigens "Oost Aziatische naald therapie". Aardige suggestie misschien, dat "Oost Aziatisch"?

De auteur is Ton van Huffelen. Hij is afgestudeerd in de TCG bij de Academie voor Chinese Geneeswijze Qing-Bai (2002). Ton startte in 2003 een 20-daagse post-doc opleiding Toyohari in Amsterdam. Overtuigd van de waarde van deze unieke vorm van acupunctuur voor hem als therapeut, stapt hij over op deze behandelingsmethode en volgt hij de voortgaande studiestructuur van de Toyohari Association. De post-docopleiding Toyohari is door ZHONG geaccepteerd als bijscholing.

ⁱ Zij schreven een informatief artikel in dit tijdschrift. Zie: H. van der Goes en T. Grevenstuk, Kennismaking met Toyohari in: *Zhong Xin. Officieel orgaan van de Nederlandse Vereniging voor Traditionele Chinese Geneeskunde ZHONG* (Alphen a/d Rijn, juli 2002) X, nr. 3, pp. 10-13.

ⁱⁱ Het handboek voor Toyohari is: Kodo Fukushima, *Meridian therapy. A hands-on text on traditional Japanese hari based on pulse diagnosis* (Tokio 1991).